

KELIAS

TURINYS

I skyrius. Praeitis mūsų gyvenime

1.1 Kas yra istorija?	1
1.2 Istorijos šaltiniai – praeities liudininkai ...	3
1.3 Praeities tyrimas – detektyvo darbas	4
1.4 Erdvė ir laikas istorijoje	5
+1.5 Archeologija – kas tai?	8
Žinau, moku, galiu	10

II skyrius. Kai rašto dar nebuvo

2.1 Pirmieji mūsų krašto gyventojai.....	12
2.2 Piliakalnių kraštas	13
2.3 Baltų gentys	14
2.4 Lietuvos vardui – daugiau nei tūkstantis metų.....	15
+2.5 Senovės baltų tikėjimas	16
+2.6 Kuršiai ir vikingai	18
Žinau, moku, galiu	20

III skyrius. Lietuvos karalystė ir Didžioji Kunigaikštystė

3.1 Lietuvos karalius Mindaugas ir karalienė Morta.....	22
3.2 Paminklas Katedros aikštėje	23
3.3 Jogaila – Lietuvos krikštytojas	25
3.4 Vytauto Didžiojo laikai	26
+3.5 Nuo Saulės iki Žalgirio mūšio	28
Žinau, moku, galiu	30

IV skyrius. Bendra Lietuvos ir Lenkijos valstybė

4.1 Vienas kūnas ir viena galva	32
4.2 Tėvynės tėvai – didikai Radvilos	33
4.3 Valstybės saulėlydis	34
4.4 Už mūsų ir jūsų laisvę!	35
+4.5 Valdovų rūmai – Lietuvos istorijos paminklas	36
Žinau, moku, galiu	38
Aplikacijos	41

 – temos puslapis vadovėlyje

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Darbai su istorijos vadovėliu KELIAS (2022 M. BUP)

Autoriai: Ignas Kapleris, Karolis Mickevičius, Rytas Šalna

Redaktorė Renata Levickienė

Dizaineris ir maketuotojas Arūnas Latišenka

Žemėlapius sudarė Arūnas Latišenka

Dailininkai: Marius Zavadskis, Adomas Matuliasukas, Lina Žutautienė,

Šarūnas Miškinis, Ruben Atojan, Vilius Jurkūnas

Viršelio autorė Indrė Salanginitė

© I. Kapleris, K. Mickevičius, R. Šalna

© Leidykla BRIEDIS, 2025

ISBN 978-609-494-235-8

Iliustracijų šaltiniai

Biržų krašto muziejus „Sėla“, 3; Driskius K., 1; <https://commons.wikimedia.org/>, 15, 33 (Nuotraukos autorius Fedirka); <https://www.google.com/maps>, 15, 33, 35; <https://www.shutterstock.com/>, 4, 7, 9, 15; Kalinauskaitė L., 31; Kapleris I., 3, 39; Lietuvos nacionalinis muziejus, 3; Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai (nuotraukos autorius Ignas Kapleris, 37; Schroedel Verlag GmbH, Hannover, 12; Svetikas E., 21; Tauragės krašto muziejus „Santaka“, 3.

1 ĮRAŠYK

Istorijos mokslo pagalbininkai. Įrašyk tinkamo mokslo pavadinimą.

Archeologija Heraldika
Numizmatika
Antropologija

2 PAŽYMĖK

Perskaityk mokslininkų prisistatymus ir įrašyk tinkamą raidę (A–D), kuriam mokslui juos priskirtum.

Šio senovėje gyvenusio žmogaus griaučių tyrimas padeda man nustatyti, kiek jis gyveno, kokiomis ligomis sirgo, kaip maitinosi.

Mane labai domina senovinės monetos. Jos mums daug gali papasakoti apie praeitį. Ant monetų galima pamatyti senovės valdovus ir jų vardus, valstybių simbolius.

Dienų dienas praleidžiu bibliotekoje skaitydama knygas apie valstybių, miestų, kilmingų žmonių herbus. Neįtikėtina, bet kiekvienas herbo simbolis ir net spalva turi savo reikšmę. Pavyzdžiui, herbe pavaizduotas drakonas gali reikšti drąsą ir tvirtą apsaugą.

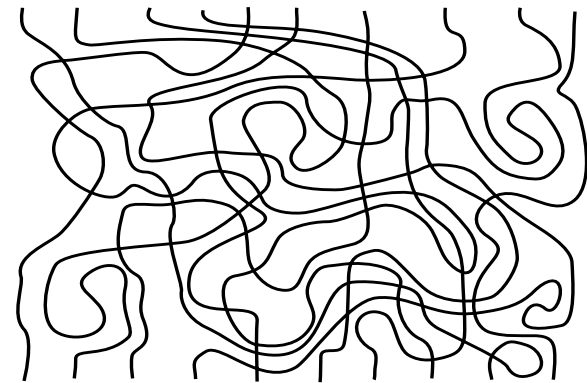

Aš tiriu vietovę, kurioje prieš daug tūkstančių metų buvo senovės žmonių gyvenvietė. Jos statinių liekanos ir čia gyvenusių žmonių daiktai yra giliai po žeme. Kad juos pasiektume, turime kruopščiai atkasti pažymėtą žemės lopinėlį.

1 SUJUNK

Romėniškuosius skaitmenis sujunk su
langeliais ir parašyk jų arabiškąsias reikšmes.

IX II VII VI I IV III VIII V X

2 UŽPILDYK LENTELE

Metai	Amžius
nuo 600 m. pr. Kr. iki 501 m. pr. Kr.	<i>VI a. pr. Kr.</i>
nuo 300 m. pr. Kr. iki 201 m. pr. Kr.	
nuo _____ iki _____	<i>XXI a.</i>
nuo 901 m. iki 1000 m.	
nuo _____ iki _____	<i>XIV a.</i>
nuo 1901 m. iki 2000 m.	
nuo _____ iki _____	<i>II a.</i>

3 LAIKO MATAVIMAS SENOVĖJE IR DABAR

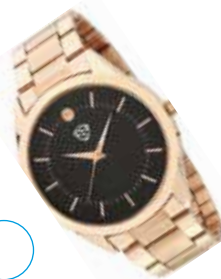
Įvardyk pavaizduotus laiko matavimo prietaisus ir
apskritimuose pažymėk (įrašyk *S*) naudotus senovėje.

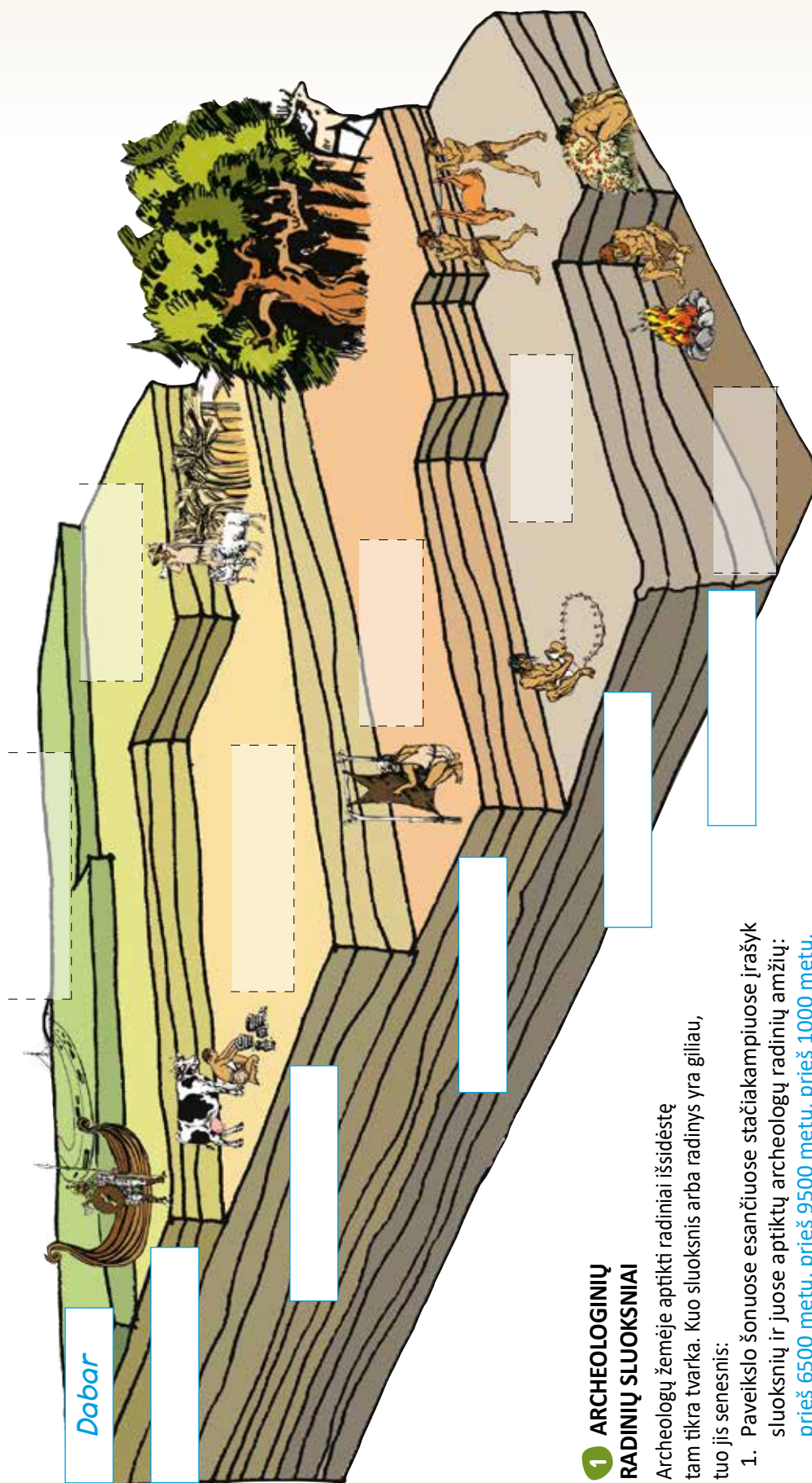

tam tikra tvarka. Kuo sluoksnis arba radinys yra giliau, tuo jis senesnis:

1. Paveikslas šonuose esančiuose stačiakampiuose įrašyk sluoksnių ir juose aptiktų archeologų radinių amžių: prieš 6500 metų, prieš 9500 metų, prieš 1000 metų, prieš 7000 metų ir prieš 10 000 metų.
2. Iš 41 p. iškirpk ir reikiamose kultūrinio sluoksnio pjūvio vietose įklijuok istorinius laikotarpius atitinkančius paveikslėlius.

2 ARCHEOLOGŲ TYRIMŲ ĮRANKIAI

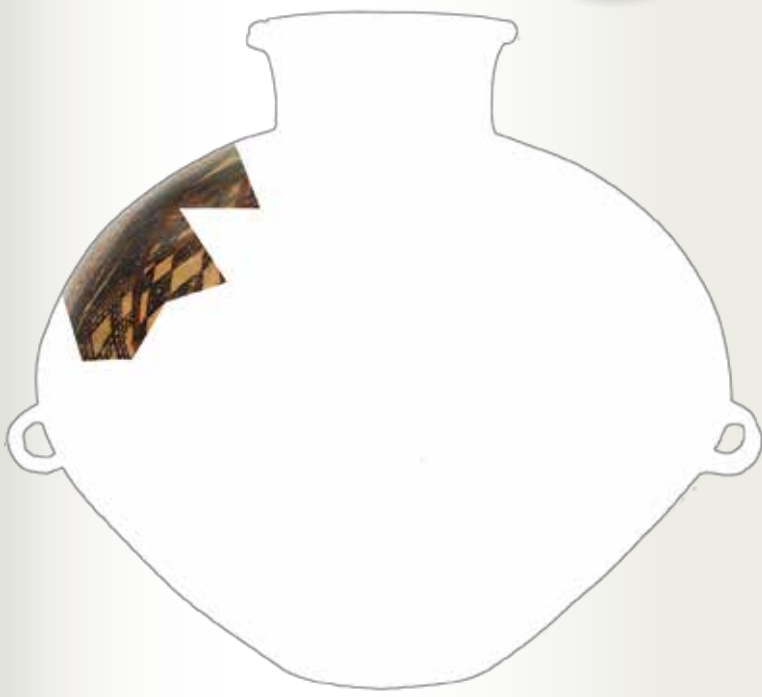
1. Nustatyk, kurie iš vaizduojamų įrankių naudojami archeologų tyrimuose. Į apskritimą įrašyk **A**.
2. Pasirink vieną įrankį ir paaiškink, kam jį naudoja archeologai.

Darbo įrankis	Kam naudojamas?

3 Istorijos atkūrėjo dirbtuvė

Įsivaizduok, kad esi istorijos atkūrėjas. Iš 41 p. iškirpk trūkstamas senovinio keramikos dirbinio dalis. Priklijuok jas reikiamose vietose ir atkurk praeitį.

4 Molinių indų rekonstravimas

Klasėje susiskirstykite į grupes. Kiekviena grupė į pamoką atsineša tvirtą kartoninę dėžę (tiks nuo bananų) bei seną molinį indą (vazą ar puodą gėlėms). Pastarojo nerodykite kitoms grupėms. Tai jūsų paslaptis. Dėžę iki pusės priberkite smėlio. Sudaužykite indą ir smėlyje atsargiai užkaskite šukes. Klasėje pasikeiskite kartoninėmis dėžėmis ir kibkite į darbą. Šaukštu ar mentele iškaskite šukes ir šepetėliu rūpestingai nuvalykite smėlio likučius. Suklijuokite šukes. Laimi ta grupė, kuri greičiausiai rekonstruoja indą.

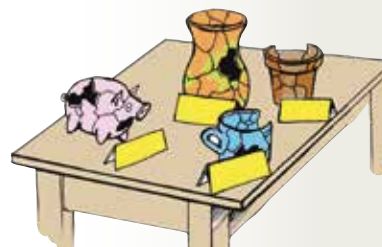
Taip elgdamiesi išvengsite sužeidimų.

Dar įdomiau bus, jei pritrūks kelių šukių!

Šitaip gali atrodyti jūsų surengta archeologijos parodėlė.

SVARBIAUSIOS SĄVOKOS

1 Išspręsk kryžiažodį ir sužinok, kaip vadinama išsivysčiusi visuomenė, turinti valstybę, miestus, raštą, mokslą.

1.								1			
2.		2									
3.			3								
4.						4					
5.					5						
6.			6								
7.					7						
8.							8				
9.									9		
10.									10		
11.						11					
12.			12								

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

- Pagal tam tikrą tvarką parinktų ir išdėliotų eksponatų paroda muziejuje.
- Įstaiga, kurioje kaupiamos ir saugomos knygos, skaitmeninė informacija.
- Daiktas arba veikla, perimti iš ankstesnių laikų ir svarbūs šiuolaikiniams žmonėms.
- Praeitis ir mokslas, tiriantis žmonijos praeitį.
- Mokslas, tiriantis herbus.
- Dešimties metų laikotarpis.
- Mokslas, tiriantis monetas.
- Muziejuje išsaugotas praeities daiktas.
- Senovinių daiktų atkūrimas.
- Mokslas, tiriantis po žeme ir po vandeniu išlikusius daiktinius istorijos šaltinius.
- Įstaiga, kurioje kaupiami, saugomi, tiriami ir žmonėms rodomi istorijos šaltiniai, dažniausiai daiktai.
- Kurios nors vietos, krašto pažinimas, tyrinėjimas.

LAIKAS ISTORIJOJE

2 Romėniškais skaitmenimis užrašyk šiuos amžius.

21 a.	3 a.	15 a.	6 a.	9 a.	8 a.	13 a.	5 a.

3 Palygink, kuri data buvo anksčiau.

Žymėjimo pavyzdys: anksčiau < vėliau.

1323 m.	>	V a. pr. Kr.
XIX a.		98 m.
II tūkst. pr. Kr.		2021 m.
776 m. pr. Kr.		200 m. pr. Kr.
1918 m.		1569 m.
I tūkst.		1100 m.
6 m.		150 m. pr. Kr.

4 APSKAIČIUOK

1. Kiek metų praėjo nuo:

- tavo gimimo ;
- 1990 m. paskelbto Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo ;
- 1410 m. Žalgirio mūšio .

2. Kiek amžių iki XXI a. praėjo nuo:

- Mindaugo ir Mortos vainikavimo Lietuvos karaliumi ir karaliene XIII a. ;
- pirmosios knygos lietuvių kalba išleidimo XVI a. ;
- pirmo baltų genčių paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose I a. .

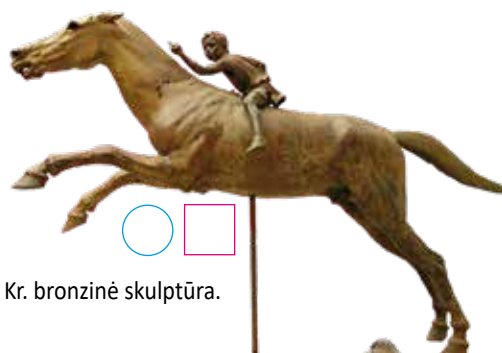
TAIKAU ŽINIAS IR GEBĖJIMUS

5 Iliustracijose vaizduojami įvairūs istorijos šaltiniai.

1. Apskritimuose skaičiais nuo 1 iki 8 sunumeruok juos nuo seniausio iki naujausio.
2. Kvadratėliuose įrašyk, prie kurių istorijos šaltinių juos priskirtum: rašytinių (R) ar nerašytinių (N).

1599 m. išleista knyga.

II a. pr. Kr. bronzinė skulptūra.

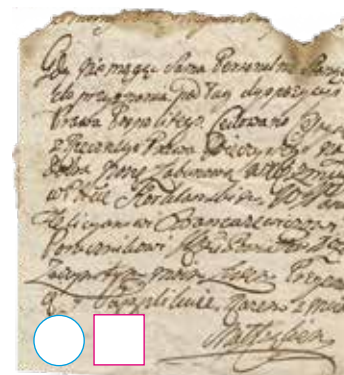
1883 m. išleistas laikraštis.

VI a. pr. Kr. pagamintas molinis indas.

1533 m.
nukalti šarvai.

1767 m. laiškas.

1413 m. sutartis.

2600 m. pr. Kr. pastatyta piramidė.

😊 **Puikiai** – viskas pavyko ir panašias užduotis gali padėti atlikti kitiems.

😊 **Gera** – atlikau beveik visas užduotis, bet negaliu padėti jų atlikti kitiems.

😐 **Patenkinamai** – ne visas užduotis atlikau ir supratau, turiu dar pasimokyti.

😞 **Silpnai** – užduočių neatlikau, nes nieko nesupratau, turiu prašyti pagalbos mokytojo.

ĮSIVERTINIMAS

Šiame pratimų sąsiuvinio skyriuje atlikai daug užduočių. Elkis sąžiningai ir įsivertink, kaip tau sekėsi jas atlikti. Ties tinkamu ženklu pažymėk +.

